

Dokument-ID: 12671
Versjon: 0
Status: Godkjent

Dokumentansvarlig:
Kjersti Tveten
Utarbeidet av:
Kjersti Tveten og Christine Borge...

Godkjent av:
Jan Petter Odden

Godkjent fra:
19.09.2024

1. Formål

Prosedyren skal sikre at alle som arbeider med individuell opplæring av pasienter og pårørende skal ha oversikt og kunnskap om aktuelle koder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO), og hvordan tiltakene dokumenteres og kodes i pasientens journal¹.

Prosedyren skal bidra til enhetlig praksis for koding og dokumentasjon av individuell PPO og til å synliggjøre omfanget av opplæringsaktiviteten¹.

Prosedyren omhandler koding og dokumentasjon av individuell informasjon og opplæring som er målrettede, tilpassede og kunnskapsbaserte læringsaktiviteter som skal bidra til helsekompetanse, medvirkning, mestring og fremme helse^{6,7,8,9}. Prosedyren gjelder for læringsaktiviteter som veiledning, undervisning, rådgivning, informasjonsutveksling, samtale, ferdighetstrening, fysisk aktivitet, lek, spill, psykoedukasjon eller kognitiv tilnærming m.m. Prosedyren gjelder både polikliniske og inneliggende pasienter og gjelder tiltakene beskrevet i [tabell 1](#), Prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring.

2. Definisjoner/Myndighetskrav

Opplæring av pasienter og pårørende er en av spesialisthelsetjenestens fire hovedoppgaver². Pasient og pårørende har rett til medvirkning og informasjon³. Helsepersonell skal gi informasjon til den som har krav på det⁴, og skal så langt som mulig sikre at informasjonen er forstått³.

Helsepersonell har plikt til å dokumentere relevante og nødvendige opplysninger om pasienter og helsehjelpen i pasientjournal. Dette gjelder også dokumentasjon av informasjon om opplæring som er gitt. Informasjon, opplæring, råd og veiledning gitt til pårørende dokumenteres i pasientens journal^{13,14}.

3. Ansvar/Omfang

- Ledere på alle nivåer har ansvar for at pasient- og pårørendeopplæring er implementert i sykehusets virksomhet og at ansatte har nødvendig kompetanse til å gi, registrere og kode individuell opplæring
- Fagdirektør har ansvar for systemer og strukturer som understøtter klinikkenes arbeid med PPO samt ansvar for at PPO inngår i samarbeidsavtaler og samhandling om pasientforløp mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene [9,10,11](#)
- Rådgivere for PPO skal veilede avdelingene og bidra til kompetanseheving innen helsekommunikasjon og helsepedagogikk
- Helsepersonell skal identifisere pasient og pårørendes behov for informasjon og opplæring, tilby, planlegge, gjennomføre, evaluere, kode og registrere i journal.
- Kodeansvarlig skal bistå med veiledning om riktig bruk av koder og har ansvaret for at opplæringen kodes riktig

4. Handling

Individuell informasjon og opplæring til pasienter og pårørende skal kodes og dokumenteres i pasientens journal for å synliggjøre at de har mottatt nødvendig informasjon og opplæring. Innhold i opplæringen skal beskrives, og eventuelle behov for videre opplæring skal fremgå¹.

Opplæringen skal registreres i pasientens journal, uavhengig av om det er pasienten selv, pasientens pårørende, eller både pasienten og pasientens pårørende som mottar selve opplæringen¹.

Dersom pårørende deltar i opplæringstiltak alene, på vegne av pasienten eller pasient og pårørende sammen, skal dette dokumenteres i pasientens journal. For eksempel innhold og tema som ble belyst¹.

Meldinger om ytterligere behov for pasient- og pårørendeopplæring må inngå i meldinger fra spesialisthelsetjenesten til kommunen når pasienten skrives ut (PLO-meldinger og dialogmeldinger). Hensikten er å sikre forsvarlig oppfølging⁵.

Vær oppmerksom på at dokumentet kan være endret etter utskrift.

LDS prosedyremal A Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring	Utskriftsdato: 21.10.2024
Dokumentansvarlig: Kjersti Tveten	Godkjent av: Jan Petter Odden
Dokument-Id: 12671 - Versjon: 0	Side 1 av 4

Aktuelle prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring

Prosedyrekode	Aktuelle koder fra NCMP angis som følger:
OBAA00	Mestringsorientert samtale For bruk av denne koden, se IS-2655 Stress og mestring. Ekskl.: psykoterapi (IBB)
OBAB00	Veiledet og instruert fysisk trening knyttet til motorikk og/eller kondisjon
OBBD00	Utprøving, tilpasning, opplæring og veiledning i bruk av hjelpemidler Omfatter forflytningshjelpemidler, behandlingshjelpemidler, aktivitetshjelpemidler, førerhund, alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), tekniske hjelpemidler i bolig. Bruk og vedlikehold av fottøy, rullestol, rullator, og proteser
OBDB00	Individuell rådgivning i forebyggende hensikt Vedrørende misbruk av legale og illegale rusmidler, medikamenter, biologiske preparater, tobakk og spillavhengighet. Råd om tiltak for endring av livsstil (som fysisk aktivitet, kosthold osv.) og tilbakefallsforebygging
OBDA00	Veiledning/opplæring vedrørende kroppsfunksjoner, følelser, seksualitet eller samliv Ref. Kunnskapscenterets oppsummering av seksualterapeutiske intervensjoner
WJAT55	Veiledning om ernæring, kost og måltid Utforming av tiltak (inkl. kostholdsplan), informasjon, veiledning og/eller rådgivning om egnet kosthold
IBBC00	Motiverende intervju (MI), individuelt Se Helsedirektoratets veileder og Helsebiblioteket om motiverende intervju, ekskl.: psykoterapi (IBB)
WPCD00	Opplæring i bruk av medisinsk-teknisk utstyr Opplæring i selvkateterisering, subkutan insulininjeksjon, bruk av insulinpumpe, smertepumpe, oksygenekstraktor, høreapparat, og annet
WPBA25	Konsultasjon med pårørende eller andre nærstående personer, uten pasienten til stede
WPBE00	Samtale med barn under 18 år om foreldres eller søskens helsetilstand
	Gjelder psykisk helsevern og TSB
IBBB10	Psykoedukativ behandling, individuell <i>"Psykoedukativ behandling anses som en egen terapiform, direkte innrettet mot behandling av den enkelte pasienten. Det vil være en faglig vurdering om et gitt tilbud primært er å anse som behandling eller opplæring" ¹.</i>

Tabell 1. Prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring

Kodene med ytterligere presisering er hentet fra: Direktoratet for e-helse medisinske kodeverk, [FinnKode - Direktoratet for e-helse medisinske kodeverk - ICD-10, NCMP, NCSP, ICPC-2, BUP, ICF-CY \(ehelse.no\)](https://www.finnkode.no/)

Økonomisk oppgjør

Pasienten belastes egenandel, 201b per konsultasjon til frikort er oppnådd ved polikliniske konsultasjoner. Har pasienten frikort, registreres takst 201b og "Frikort" i frikodefeltet. Barn under 16 år er fritatt fra å betale egenandel, takst 201b registreres og "Barn under 16 år" velges i frikodefeltet¹². Dersom samtalen inngår som ledd i et lærings- og mestringstilbud kan ikke egenandel for individuell samtale kreves. Pårørende betaler ikke egenandel for individuell opplæring dersom de møter på vegne av pasienten¹.

Forkortelser og definisjoner

NPR	Norsk pasientregister
DRG	Diagnoserelaterte grupper: Sekundær klassifikasjon av pasientopphold på bakgrunn av alder, kjønn og koder for diagnoser og prosedyrer ¹ .
ISF	Innsatsstyrt finansiering: Finansieringsordning for delfinansiering av sykehusdrift basert på DRG1
ICD10	Den internasjonale statistiske klassifikasjonen av sykdommer og beslektede helseproblemer ¹ .
NCMP	En klassifikasjon for medisinske prosedyrer til bruk i spesialisthelsetjenesten, utarbeidet for å kunne dokumentere systematiske medisinske tiltak og for å gi grunnlag for statistikk og dokumentasjon i forbindelse med innsatsstyrt finansiering (ISF) ¹ .

Tabell 2: Oversikt over definisjoner/ forkortelser benyttet i prosedyren

5. Vedlegg/Referanser

Vær oppmerksom på at dokumentet kan være endret etter utskrift.

LDS prosedyremal A Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring	Utskriftsdato: 21.10.2024
Dokumentansvarlig: Kjersti Tveten	Godkjent av: Jan Petter Odden
Dokument-Id: 12671 - Versjon: 0	Side 2 av 4

1. Helsedirektoratet, 2024. Innsatsstyrt finansiering 2024. Hentet fra: [ISF-regelverk 2024.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#), lastet ned: 14.02.24.
2. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023. Lov om spesialisthelsetjenesten (spesialisthelsetjenesteloven), Oslo. Hentet fra: [Lov om spesialisthelsetjeneste §3-8](#), lastet ned: 20.11.23.
3. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023. Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven), Oslo. Hentet fra: [Lov om pasient- og brukerrettigheter](#), kapittel 3, lastet ned: 20.11.23.
4. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023, Lov om helsepersonell (helsepersonelloven), Oslo. Hentet fra: [Lov om helsepersonell](#), kapittel 2, §10, lastet ned: 20.11.23.
5. Helsedirektoratet, 2023. Rehabilitering, habilitering, individuell plan, og koordinator, Oslo. Hentet fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator>, kapittel 6, lastet ned: 20.11.23.
6. National institute for Health and Care Excellence, 2021. Patient experience in adult NHS services: improving the experience of care for people using adult NHS services. (NICE Clinical Guidelines, No. 138. National Clinical Guideline Centre (UK), London: Royal College of Physicians; 2012 Feb.). Hentet fra: [Overview | Patient experience in adult NHS services: improving the experience of care for people using adult NHS services | Guidance | NICE](#), lastet ned: 20.11.23.
7. Zangi, H.A., et. al., 2015. EULAR recommendations for patient education for people with inflammatory arthritis, Oslo. Hentet fra: [EULAR recommendations for patient education for people with inflammatory arthritis | Annals of the Rheumatic Diseases \(bmj.com\)](#), lastet ned: 20.11.23.
8. Sundhedsstyrelsen (2012). Kvalitetssikring af patientuddannelse (Faglig rådgivning. Udgivelse 10). Hentet fra: <https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2012/Kvalitetssikring-af-patientuddannelse>, lastet ned: 20.11.23.
9. Helse- og omsorgsdepartementet, (2020). Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen. Hentet fra: [Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen 2019-2023 - regjeringen.no](#), lastet ned: 20.11.23.
10. Helse- og omsorgstjenesteloven (2011). Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven). Hentet fra: [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Lovdata](#), lastet ned: 20.11.23.
11. Helse- og omsorgsdepartementet (2011). St.meld nr. 47 Samhandlingsreformen, Oslo. Hentet fra: [St.meld. nr. 47 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), lastet ned: 20.11.23.
12. Helsedirektoratet, 2024. Helsetjenester som er gratis for alle, Oslo. [Helsetjenester som er gratis for alle - Helsedirektoratet](#), lastet ned: 14.02.24.
13. Helsedirektoratet, 2024. Journalfør opplysninger om og fra pårørende over 18 år. [Journalfør opplysninger om og fra pårørende over 18 år - Helsedirektoratet](#)
14. Lovdata, 2021. Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften) [Lovdata, Journalforskriften](#)
15. Helse Sør-Øst, Vest, Midt-Norge, Nord-Norge, 2024. Metodebok.no, Oslo. Hentet fra: [Metodebok](#), lastet ned 18.06.24.

Andre eksterne kilder

- [Pasient- og pårørendeopplæring. Registrering og dokumentasjon av gruppebasert opplæring](#)
- [Pasientmedvirkning og helsekommunikasjon](#)
- [Pårørende \(over 18 år\) – involvering, ivaretagelse og rettigheter](#)
- [Psykososial støtte for ungdom og unge voksne med kreft](#)
- [PLO-Elektronisk samhandling med kommunen- oversikt over alle meldingstyper- Prosedyre \(ous-hf.no\)](#)
- [Registrering og koding av pasientrettet aktivitet \(ous-hf.no\)](#)

Vedlegg

[Metoderapport for dokumentasjon og koding av individuell PPO.pdf](#)

Andre eHåndboksdokumenter

- [Pasient- og pårørendeopplæring](#)
- [Pasient- og pårørendeopplæring. Registrering og dokumentasjon av gruppebasert opplæring](#)
- [Pasientmedvirkning og helsekommunikasjon](#)
- [Pårørende \(over 18 år\) – involvering, ivaretagelse og rettigheter](#)
- [Barn som pårørende](#)

Vær oppmerksom på at dokumentet kan være endret etter utskrift.

LDS prosedyremal A Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring	Utskriftsdato: 21.10.2024
Dokumentansvarlig: Kjersti Tveten	Godkjent av: Jan Petter Odden
Dokument-Id: 12671 - Versjon: 0	Side 3 av 4

- [Psykososial støtte for ungdom og unge voksne med kreft](#)
- [PLO-Elektronisk samhandling med kommunen- oversikt over alle meldingstyper- Prosedyre \(ous-hf.no\)](#)
- [Registrering og koding av pasientrettet aktivitet \(ous-hf.no\)](#)

^[1] Prosedyren omfatter opplæring av både pasienter og pårørende. Pårørende er den pasienten oppgir som pårørende og nærmeste pårørende. Dersom pasienten er ute av stand til å oppgi pårørende, skal nærmeste pårørende være den som i størst utstrekning har varig og løpende kontakt med pasienten³.

Vær oppmerksom på at dokumentet kan være endret etter utskrift.

LDS prosedyremal A Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring	Utskriftsdato: 21.10.2024
Dokumentansvarlig: Kjersti Tveten	Godkjent av: Jan Petter Odden
Dokument-Id: 12671 - Versjon: 0	Side 4 av 4